

OECD Országtanulmány

MAGYARORSZÁG

2007

A szöveg fordítását a magyar hatóságok bocsátották az OECD rendelkezésére.

Vezetői összefoglaló

A politika jelenleg a költségvetési konszolidáció körül forog Magyarországon. A Kormány 4 évre szóló ambiciózus konszolidációs programba kezdett azt követően, hogy a 2006-os választási évben ismételten csúcsra jutott az államháztartás hiánya (a GDP 9,2 %-a). Az azonnali bevételnövelő és kiadáscsökkentő intézkedések időlegesen visszafogják a növekedést. Mindazonáltal, ha minden a tervek szerint alakul, a kormányprogram - hosszabb távon - kedvezően fog hatni a gazdaságra, amennyiben az alábbi feltételek teljesülnek:

- **A költségvetés fegyelmezett végrehajtása.** A költségvetési szabályok megerősítését célzó munkának folytatódnia kell. Érdemes fontolóra venni a kötelező erejű középtávú kiadási küszöbök bevezetését. A költségvetési reformot ki kell terjeszteni az önkormányzati szférára is.
- **A kiadások befagyasztásának sikeres fenntartása.** A közszféra dolgozóit megillető 13. havi fizetés egy részének előrehozása nem érinti – eredményszemléletben – a 2007. évi hiánycél teljesítését. Előre tekintve azonban, szilárd ellenállásra van szükség, hogy a váratlanul keletkező adóbevételi többletek ne kerüljenek elköltésre.
- **A strukturális reformok végrehajtása.** Az egészségügyi reform, amely várhatóan a költségvetési megtakarítások jelentős részét fogja hozni, számottevő előrehaladást ért el. Üdvözlendő a gázár-támogatás lefaragása is, amely máris csökkenti az állam kiadásait. Az oktatási reform szintén pozitív jelentőségű, de – különösen a tandíj-rendszer változtatásaival – tovább kellene haladni. Bizonytalan azonban, hogy az államigazgatásban tervezett összes csökkentés megvalósul-e majd.

A közkiadások sikeres reformjához szükség van a megyei és helyi önkormányzatok részvételére is. Vannak megtakarítási lehetőségek az igazgatási költségekben e téren is, és az önkormányzatok feladatköre kiterjed számos általános közszolgáltatásra. E kérdések mélyebb elemzése a jelen Országtanulmányban rávilágít az alábbiak szükségességére:

- **Méretgazdaságosság kiaknázása.** Politikai korlátok kizárják a települési önkormányzatok nagy számban való egyesítését. Ugyanakkor a közös szolgáltatásnyújtás (feladatellátás) eléggé elterjedt, s ezt tovább kellene ösztönözni. A megyei önkormányzatok regionális testületekkel való felváltására irányuló racionalizálási erőfeszítéseket folytatni kell.
- **A finanszírozási rendszerek reformja.** Az önkormányzatok finanszírozásában egyszerűsítésre, nagyobb átláthatóságra és

az elszámolások ellenőrizhetőségének javítására van szükség. Ugyancsak érdemes lenne szélesebb körben elterjeszteni a szolgáltatások kibocsátási és teljesítménymutatókon keresztül történő értékelését. A helyi adózás reformja ki kellene terjedjen az ingatlanadó kiszélesítésére, valamint az iparűzési adó megszüntetésére is.

Az alacsony magyar aktivitási ráta továbbra is súlyos strukturális féket jelent a gazdasági teljesítmény szempontjából. Öröndetes reformlépések történtek a munkanélküli ellátásokkal és a karkedvezményes nyugdíjba vonulással kapcsolatban. A rokkantnyugdíjak ügyében tervezett reformok ígéretesnek tűnnek, és folyamatban van az öregségi nyugdíj reformjára vonatkozó konkrét koncepció kivitelezése is. E Tanulmány jelentős teret szentel a hosszú gyermekgondozási szabadság és a családpolitika kérdéseinek.

- **A jelenlegi erőfeszítések, melyek a gyermekgondozási szolgáltatások bővítésére irányulnak, üdvözlendők.** A jövőbeni reformnak fontolóra kellene vennie a központi kormányzat - az önkormányzatokkal szemben fennálló - ellátási követelményeinek továbbberősítését e szolgáltatásokkal kapcsolatban, a megfelelő finanszírozással együtt. A gyermekgondozási utalványrendszer kialakítása a szülők részére egy útja lehet a hatékonyság növelésének e szolgáltatások nyújtásában.
- **Az igen hosszú gyermekgondozási szabadságok lerövidítését fontolóra kell venni,** a velejáró pénzbeni juttatások rendszerének módosításával együtt. A megtakarításokat a bővített gyermekgondozási szolgáltatások finanszírozására lehetne felhasználni.

Értékelés és ajánlások

A politikai érdeklődés és figyelem fókuszában jelenleg a költségvetési konszolidáció áll.

2006. áprilisi újraválasztását követően, a középbal kormánykoalíció ambiciózus terveket jelentett be az államháztartás konszolidálására, miután elismerték, hogy ilyen intézkedések nélkül a költségvetés hiánya nagy valószínűséggel a GDP 10 %-át meghaladó mértéket ér el és így az Eurózónába való belépés 2010-ben nem lehetséges. A 2006. évi deficit – a GDP 9,2%-a - valóban újabb csúcsot állított fel Magyarország erőteljes választási költségek ciklusainak történetében. A kormányzat céljai implicit módon tartalmazzák a kitörést ebből a körből. A cél a deficit 3 % alá szorítása, fenntartható módon a következő – 2010-ben esedékes - választásokig. A konszolidációs program azonnali bevételi és kiadási intézkedéseket foglal magában, melyek közül többet is átmeneti jelleggel vezettek be, széles körű strukturális közkiadási reformokkal kombinálva. Az intézkedések potenciális hozadéka jelentős. A tartósan alacsony deficit az államadósságot is leszálló pályára állítaná, és a gazdaság számára kedvező hatást gyakorolna az alacsonyabb kamatokon, a kisebb fizetésimérleg-hiányon és az árfolyamvolatilitás mérséklődésén keresztül.

A kormány megszorító csomagja átmenetileg lassítja a növekedést.

Tekintettel a költségvetési hiány mértékére, a drasztikus bevételnövelésnek nem volt alternatívája a program első fázisában. Ezek az intézkedések 2006 őszén elindultak, beleértve a munkavállalói járulékok és az áfa, valamint a vállalkozások adóterheinek emelését. Az így előálló megszorítás – csökkentve a lakosság rendelkezésre álló jövedelmét és a vállalkozások mozgásterét – keresletszűkítő hatású. Ennek megfelelően, a GDP reálnövekedése jóval a hosszú távú, átlagosan 4 % körüli ráta alá (2 és 3 % közé) fog süllyedni ebben az évben és jövőre. Az áfa-emelés és a gázár-támogatások csökkentése felszította az inflációt, és bizonytalanságot keltett a monetáris politikában a kamatmeghatározást illetően.

A program hosszú távú hozadéka döntően a strukturális reformok sikerének és a költségek készletének való ellenállás függvénye.

Két nagy kihívással kell szembenézni. Az első: megfelelő előrehaladás a strukturális reformokkal. A Parlamentnek még számos kulcsfontosságú intézkedést kell elfogadnia, néhány reformnak pedig a végrehajtása ütközhet nehézségekbe, még akkor is, ha a parlamenti jóváhagyás már megvan. A második kihívás a különböző átmeneti intézkedések fenntartása. A két kihívás összefügg, mivel a strukturális reformokkal való időarányos előrehaladás segíteni fog az átmeneti intézkedések

kisiklásának, ill. nem kívánatos elhúzódnak megakadályozásában. A konszolidációs program legnagyobb próbája 2009-től kezdődően várható, amikor a strukturális reformoknak már a deficitcsökkentés nagyobb részét kell biztosítaniuk, miközben a költségek készletének is valószínűleg megnőnek, tekintettel a 2010-ben esedékes választásokra.

A költségvetési fegyelm szabályait a központi költségvetésben tovább kell fejleszteni.

2007-ben számos, a költségvetési fegyelmet támogató szabályt erősítettek meg. Nevezetesen, a tartalékalapokat megnövelték, az állami garanciákra vonatkozó rendelkezéseket és az infrastrukturális kiadásokat pedig szűkítették. Egy új szabályt is elfogadtak, melynek értelmében az éves költségvetési tervnek elsődleges többletet kell mutatnia. Ezek pozitív lépések, ebbe az irányba kell továbbfejlődni. Az elsődleges többlet szabályát ki kell szélesíteni oly módon, hogy mindennemű előre nem látott vagy tervezett többletbevétel a deficit és az államadósság csökkentésére használjanak fel. Más szabályokat is fontolóra kellene venni, beleértve a költségvetési tervek független testületek általi értékelését. A korábbi OECD Országtanulmányok már javasolták: a kötelező erejű középtávú kiadási küszöbök rendszere előrelépést jelenthet.

A közzféra bérfelfagyasztásai egy stop-go ciklust állandósítanak, melyet meg kellene törni.

A közzféra bérfelfagyasztása fontos szerepet játszik a költségvetési konszolidáció kezdeti szakaszában, de már most is kiderült: nehéz fenntartani. A közzféra szakszervezeteivel ez év elején megkötött megállapodás a 13. havi fizetések egy részének előrehozott folyósítását, valamint – költségvetési többlet megtakarítások keletkezésétől függően – a 2008. évre további bérfizetési ígéretet tartalmaz. A befagyasztás viszont egy stop-go ciklust állandósít a közzféra bérezésében, ami morálisan és alkalmazási szempontból ártalmas. Hosszabb távon a ciklust meg kellene szakítani, például több évre szóló bérmegállapodásokkal.

A közkiadási reform egyes területeit meg kellene erősíteni.

A strukturális reformokon keresztül elérhető legnagyobb közvetlen megtakarítás a kórházi ágyak számának jelentős csökkentéséből, a kisebb gyógyszerkiadásokból és az alacsonyabb szintű lakossági gázár-támogatásból származik. Ezek mind örömdetes intézkedések, melyeket az előző Országtanulmányokban ajánlottunk is. A közkiadási reformok köre azonban ennél jóval szélesebb. Így például már folyamatban van a közigazgatás működési költségeinek csökkentését célzó általános kampány. A központi kormányzat csökkentéseket vezetett be a minisztériumokban és részletes terveket dolgozott ki más központi költségvetési szervekkel illetően is. Fontos lenne, hogy ez a kampány

kiterjedjen az önkormányzati szektorra is, beleértve a megyei és helyi helyhatóságok bevonását is a reformfolyamatba, mivel ezek feladat- és hatáskörrel rendelkeznek a közszolgáltatások jelentős része felett (lásd az alábbiakban).

Az egészségügy területét érintő reformok biztatóak.

Az egészségügyi reformok magukban foglalják egy többszintű rendszer felállítását is, amelyben bizonyos kezelési formák csak biztosítási fedezettel vehetők igénybe. Örvedetes, hogy szélesebb körben alkalmaznak felhasználói díjakat, nevezetesen most vezették be a vizitdíjat. Ezen kívül, változások indultak el a kórházi rendszerben a szakorvosi, háziorvosi és járóbeteg-ellátás strukturáltabb szervezetének kialakítása érdekében. Az eddig elért előrehaladás e területeken is biztató. Ugyanakkor a hatóságok óvatosan foglalnak állást a több-biztosítós modell bevezetését célzó tervekkel kapcsolatban. Az alábbi kiegészítő intézkedéseket kellene fontolóra venni a reform eredményességét fokozandó és elősegítendő:

- Erősíteni kellene a háziorvosok szűrőszerepét, hogy vissza lehessen szorítani a kórházak szakorvosi ellátásának túlságosan gyakori igénybe vételét.
- A kórházvezetőknek nagyobb hatáskört kellene kapniuk és több felelősséget viselniük az intézmény költségvetési gazdálkodásáért (a hiányért és az adósságért).

A közlekedésfinanszírozásban követett hibás gyakorlattal felhagynak.

Pozitív lépés, hogy a 2007. évi költségvetés – az előző két évtől eltérően – nem irányozza elő az autópályák költségvetésen kívüli, PPP finanszírozási konstrukcióját. Mindkét állami autópálya-építő társaság pénzügyeit teljes körűen az államháztartási számlákon vezetik, és egy meghatározott szinten maximálták az általuk felhalmozható adósság mértékét. Az állami-magántőke társulásokkal kapcsolatban is szigorúbb megítélés érvényesül, amely remélhetőleg véget vet az állami kiadások költségvetésen kívül helyezésére irányuló inadekvát terveknek, amelyeket a magánszektor erőteljesebb bevonására kellene hasznosítani. A vasúti közlekedésben olyan középtávú támogatási kötelezettségeket vállaltak, melyek az állami tulajdonban lévő vasúttársaságot függetlenítik a kormányzat hitelfelvételi ciklusától. Egyszeri nagyszabású tőkejuttatásra is sor kerül 2007-ben és 2008-ban a racionalizálási program támogatásának céljából, noha fennáll a veszélye annak, hogy a program nem váltja valóra összes ígérését.

Több reformra van szükség az oktatásban és a nyugdíjak területén.

Ezen kívül, számos – hosszú távú megtérüléssel kecsegtető – jelentős reform végrehajtása megkezdődött, vagy küszöbön áll, nevezetesen az oktatásban és a nyugdíjak terén:

- Az oktatásban a szolgáltatások racionalizálására és a finanszírozási formák megváltoztatására irányuló tervek pozitív lépéseknek tűnnek. A felsőoktatásban a tandíj szélesebb körű alkalmazása öröndetes. *További reformra van szükség, hogy a díjak és a vizsgaeredmények közötti szoros kapcsolat gyengüljön. Fontolóra kellene venni egy olyan rendszer bevezetését, ahol a díjakat egységesebben alkalmazzák, és amelyik a fennálló diákhitel-rendszerre épít.*
- A tényleges nyugdíjba vonulási életkor emelését célzó számos reform folyamatban van. Tervezik a karkedvezményes nyugdíjba vonulási jogosultság további szűkítését. *Végső soron, a legnépszerűbb karkedvezményes nyugdíjba vonulási rendszert (az „előrehozott nyugdíjat”) teljes egészében meg kell szüntetni, mivel nem csökkenti az éves nyugdíjkifizetés mértékét, a „csökkentett karkedvezményes nyugdíj” intézményét pedig biztosításmatematikai alapra kell helyezni.* Felgyorsult a rokkantnyugdíj rendszer reformja is egy új juttatási forma tervezett bevezetésével, amely a rehabilitációs programokban való részvételtől teszi függővé az igénybevételt, és megváltoznak az orvosi vizsgálat intézményi feltételei is. A tényleges nyugdíjba vonulási életkor továbbemelése érdekében, *az öregségi nyugdíj rendszerének - jelenleg kidolgozás alatt álló - reformjavaslatai ki kell terjedjenek a törvényes nyugdíjkorhatár 62 év fölé emelésére.*

Az önkormányzati költségvetési és finanszírozási rendszert fejleszteni kell.

A közszolgáltatások nagy része a megyei és a helyi önkormányzatok feladat- és hatáskörébe tartozik. Ezért fontos, hogy motiváltak legyenek, és megfelelő eszközökkel rendelkezzenek a hatékonyság javítására és megtakarítások elérésére. Az önkormányzatok nagyszámú beruházási projekt kezdeményezői is. A jelenleg jóval nagyobb összegben rendelkezésre álló EU-pénzek különös élességgel vetik fel a fejlesztési tevékenységek adminisztrációs és koordinációs hatékonysági problémáit.

Bár a helyhatóságokat szigorú szabályok kötelezik a kiegyensúlyozott költségvetési gazdálkodásra, ez nem garantálja sem a finanszírozási,

sem a kiadási hatékonyságot. Valójában az önkormányzati költségvetésekből hiányzik a hosszabb távú tervezés, és sokat lehetne javítani az elszámolások átláthatóságán és ellenőrizhetőségén. Ezen kívül, az egész finanszírozási rendszer túlságosan bonyolult. A helyhatóságokkal mélyebben foglalkozó fejezet a következő ajánlásokat teszi:

- *Költségvetés-készítés.* A többéves költségvetési tervezés kereteit meg kell erősíteni. Érdemes lenne megfontolni külön költségvetési szabályok kialakítását a folyó és a tőketételek tekintetében. A többéves költségvetés készítése lehetővé tenné – hiányok időleges megengedésével – a deficittámogatás kiküszöbölését.
- *Átláthatóság és ellenőrzés.* A számlaellenőrzési mechanizmusokat ki kellene terjeszteni, hogy lehetővé váljon az önkormányzati elszámolások teljes körű ellenőrzése. Az ellenőrzést erősíthetné az is, ha lehetővé tennék a független szakemberek által elvégzett könyvvizsgálatokat. Ezen kívül, olyan előírásokat lehetne bevezetni, melyek kötelezik a helyi önkormányzatokat a hiányos vagy hibás elszámolások újra benyújtására, megkövetelik, hogy a költségvetési szabályok megsértéséről beszámolót készítsenek, amely kifejti a problémák forrását, valamint a megoldásukra irányuló terveket. Végül, kívánatos lenne a költségvetésen kívüli tételek jobb áttekinthetősége, és a közbeszerzések fokozott ellenőrzése.
- *Mérési-értékelési rendszer.* Sokkal gyorsabb előrehaladásra van szükség az összehasonlítható költség-, kibocsátás és teljesítménymutatók kidolgozásában.
- *Bonyolultság.* A kormánynak biztosítania kell a normatív (képletalapú) támogatások számának csökkentését célzó tervek megvalósulását. A rendszer egyszerűsítésére irányuló kampány azonban sokkal szélesebb kört kellene, hogy érintsen.
- *Konkrét adóügyek.* A vagyonadózás (ingatlanadó) kiterjesztése – az önkormányzati bevételi reform részeként – előkészítés alatt van. Véleményünk szerint a reformnak tartalmaznia kellene az iparűzési adó megszüntetését. A helyi „értéktérképeket” úgy kellene továbbfejleszteni, hogy biztosítsák az ingatlanadó forgalmiérték-alapú meghatározását. Ezen kívül, lépéseket kell tenni a személyi jövedelemadó önkormányzati leosztásával kapcsolatos problémák kiküszöbölésére. Konkrétan, meg kellene szüntetni az összekapcsolást e bevételek és konkrét területek finanszírozása között.

További intézkedéseket kell tenni, hogy az önkormányzatok érdekeltek legyenek a nagyobb hatékonyság biztosításában.

Más csatornákat is fel kell használni az önkormányzatok nagyobb kiadási hatékonyságra való ösztönzése érdekében. Kevesebb helyhatósággal a rendszer hatékonyabbá válna, de ezt a fennálló alkotmányos és politikai akadályok nem teszik lehetővé. Általában, a kisebb közösségek önkormányzatai indokolt lépéseket tesznek a hatékonysági problémák szolgáltatási társulásokon keresztül történő megoldására, és rugalmasan ruháznak át feladatköröket a megyei és helyi szintek között. A következő intézkedések jelentenének további fejlődést:

- Noha az önkormányzatok széles körű összevonása legyőzhetetlen akadályokba ütközik, a konszenzus elérését célzó erőfeszítéseket folytatni kell, hogy a 19 megyei önkormányzatot fel lehessen váltani a hét NUTS II régió választott testületeivel.
- A központi kormányzat pénzügyi ösztönző rendszere, mellyel a kistérségi közös szolgáltatásnyújtásra serkenti a helyhatóságokat, üdvözlendő. Mindazonáltal, a helyi önkormányzatok támogatását a közös szolgáltatásnyújtás területén elő lehetne segíteni az ilyen szolgáltatásokat ellátó polgármesteri tanácsok döntéseinek nyilvános véleményezésével. A helyi önkormányzati feladatok megyékre való átruházását lehetővé tevő szabályok is üdvözlendők. Ezek a szabályok hatékonyabbak lennének, ha az önkormányzatok nem szabhatnák meg a megyéknek átadott feladatoknál az elvégzés módját.
- Egyes központi kormányzati előírásokat szűkíteni kellene, mivel túlságosan előíró jellegűek: inkább gátolják, mint segítik a hatékonyság javítását a települési önkormányzatok által ellátott közszolgáltatásokban.
- Az önkormányzatoknak nagyobb mozgásteret kellene biztosítani az alkalmazottaikkal kötött munkaszerződések kialakításában és a bérszintek megállapításában. A központi kormányzat szintjén előirányzott közszolgálati bérezési és irányítási reformokat a helyhatóságoknak is be kellene vezetniük.

Érzékelhető előrehaladást sikerült elérni a nagyobb munkaerő-felhasználást ösztönző kínálati oldali reformok területén.

Magyarország alacsony aktivitási rátája továbbra is az egyik legnagyobb akadálya a magasabb életszínvonal elérésének. Az adóteher növelése és a megszorításoknak köszönhető kiadáscsökkentés a munkaerő-kereslet átmeneti gyengülését jelenti. Továbbá, az állami szektorban végbemenő

elbocsátások kezdetben növelni fogják a munkanélküliséget, bár ezeknek a forrásoknak a felszabadítása hosszabb távon a kibocsátás növekedését segítik elő. A kormányzat mindazonáltal folytatja a pozitív kínálati oldali reformokat, melyek javítani fogják a foglalkoztatást, amikor a kereslet ismét megélnékül. Mint fentebb említettük, hasznos reformlépésekre került sor olyan kulcsfontosságú területeken, mint a kordedvezményes nyugdíjazás, a rokkantsági és öregségi nyugdíjak. A munkanélküli ellátás rendszerei is javultak, a juttatás első időszakra koncentrálásával. E reformok mind az előző *Országgtanulmányokban* részletesen kifejtett ajánlásoknak megfelelő irányba mutatnak.

Más frontokon vegyes képet mutatnak a fejlemények. Örvendetes erőfeszítések történnek az aktív munkaerőpiaci programok egyszerűsítésére. A kiegészítő „garantált bérminimumok” hatását – ezek az állás betöltéséhez szükséges oktatási és szakmai képesítésen alapulnak – igen szorosán figyelemmel kell kísérni. A rendszer fehériti a foglalkoztatást, mivel számos munkáltatót arra késztet, hogy csökkentse be nem jelentett készpénz-kiegészítéseit és a természetbeni juttatásokat, de valószínűleg egyes állásokat kiáraztat a piacról, míg másokat teljes egészében áthajt a feketegazdaságba. *Más, kevésbé költséges módokat kell találni a szürkegazdaság szűkítésére.* Az adótábla okozta ösztönzési problémák fennmaradtak. *Az alacsony keresetűek jövedelemadójának csökkentését célzó kedvezmények reformra szorulnak, vagy valamilyen alternatív mechanizmussal kellene helyettesíteni ezeket, hogy csillapítsák a tényleges átlag és a marginális adók közötti feszültséget.*

A családpolitikának jobban kellene a gyermekgondozási szolgáltatásokra koncentrálnia.

A gyermekes nők Magyarországon jóval hosszabb időt töltenek munkán kívül, mint más OECD-országokban, nagyrészt egy olyan családpolitikának köszönhetően, amelyik pénzbeni támogatások segítségével meg kívánja adni a hosszú gyermekgondozási szabadság lehetőségét. Bár a foglalkoztatottsági ráta szempontjából ennek kisebb a jelentősége, mint a kordedvezményes nyugdíj és a rokkantnyugdíj kezelésének, mégis fontos elvi kérdéseket vet fel. A nemzetközi tapasztalat nem igazolja, hogy ez a gyakorlat segíti az alacsony termékenységi ráták emelését, és gazdasági hátulütői is vannak. A hosszú távolmaradás a munkaerőpiacról gyengíti a nők kereseti és karrierépítési kilátásait, makrogazdasági szempontból pedig ez a konstrukció csökkenti az aktivitást, és akadályozza a humántőke fejlesztését. Ezért inkább a szülők munkahelyi és családi feladatainak összehangolását kellene elősegíteni.

A központi kormányzat növelte a helyhatóságok gyermekgondozási ellátási kötelezettségeit, és megemelte a támogatásokat. Ez további segítséget nyújt az alulellátottság leküzdéséhez, amely például a

humántőke fejlesztés és a szociális kohézió okozta külső gazdasági hatásokból keletkezik. A jövőbeni politikai súlypontok:

- *A gyermekgondozási ellátási kötelezettségek folyamatos figyelemmel követése.* Az ellátási előírásokban bekövetkezett változások hatását szorosan figyelemmel kell kísérni, és szükség szerint további intézkedésekkel elősegíteni. A kormányprogramban megállapított, a gyermekgondozási ellátás rugalmasságát célzó törekvések elérését ellenőrizni kell. A hosszabb ügyfélszolgálati idők kialakítását ösztönző tervek ígéretesnek tűnnek.
- *Az önkormányzatok költségviselési arányának csökkentése.* A központi kormányzat nyújtotta támogatás további növelése hasznos lehet, amennyiben a rendszerben másutt megtakarítások érhetőek el. Ennek egyik lehetősége a pénzbeli családtámogatások csökkentése. A szülői hozzájárulás korlátozásának enyhítését is meg kell vizsgálni.
- *Új finanszírozási konstrukciók.* A gyermekgondozási szolgáltatások megvásárlásához adott szülői utalványok rendszere (lehetőleg a pénzbeli juttatások helyett) módot nyújthat az ellátás kiszélesítésére, és lehetővé teszi, hogy a támogatások jobban tükrözzék a szülői preferenciákat.

Továbbá a pénzbeli juttatások és a gyermekgondozási szabadság rendszerének reformjára van szükség.

Az egyes gyerekek utáni gyermekgondozási szabadság legfeljebb három évig tarthat, de ez gyakran jelentősen meghosszabbodik, mivel a szabadság átfedésbe kerülhet, ha a nők még egy gyermeket szülnek. A szabadságok a többlet pénzbeli juttatások komplex rendszerének a részét képezik, ameddig a gyermekek el nem érik az óvodás kort. A magyar kormány megítélése szerint ez a megközelítés a családi gyermekgondozás társadalmi preferáltságát tükrözi. Mindazonáltal, ennek a működtetési költsége magas, és nemzetközi tapasztalatok szerint kedvezőtlen hatással van a nők szakmai pályafutására. Tekintettel a családtámogatási rendszer költségvetési méreteire, a költséghatékonyság szempontjai folyamatos figyelmet igényelnek. Konkrét reformokban kifejezve:

- A reform lehetővé tehetné az univerzális harmadik gyermek utáni juttatás megszüntetését és a gyermekkedvezmények komoly reformját, amennyiben óvodás kor alatti gyermekekről van szó. Bármelyik konkrét reformintézkedést vesszük figyelembe, a meghosszabbított szabadság lehetőségeit korlátozni kellene, és az így elért megtakarításokat a gyermekgondozási szolgáltatások finanszírozására lehetne fordítani. Bizonyos ellentételezés

elérhető a terhességi-gyermekágyi segély helyettesítési rátájának (és talán a felső határának) emelésén keresztül, amely a hat hónapos anyasági szabadságot fedezi. Az apasági szabadság növelése szintén megfontolandó.

- Három rendszert lehetne eltávolítani az univerzális vagy célzott „védőhálóra” gyakorolt minden komolyabb következmény nélkül. A „gyermekszociális támogatás” készpénz-komponense valójában felesleges, tekintettel az új jóléti kiegészítő segélyekre. Ugyanígy az anyasági segély és a harmadik gyermek utáni adókedvezmény viszonylag kis összegeket nyújt pénzbeli támogatás formájában, melyeket össze lehetne vonni más juttatásokkal, például a családi pótlékkal.
- A jóléti kiegészítő segélyek kiszámításakor alkalmazott ekvivalencia-skála módosításait érdemes fontolóra venni a jóléti csapda problémáinak kezelésére. A további intézkedések tartalmazhatnák a jóléti kiegészítő segélyek egy részének megtartását, ha valaki állást kap, vagy a munkajövedelem utáni adójóváírás bevezetését.

A szülők számára megfelelő óraszámú és rugalmassággal rendelkező munkahelyek létesítésének útjában álló akadályok meghatározásán és eltávolításán szükséges tovább dolgozni. A közsférában dolgozók választási lehetőségeinek bővítése hasznos szerepet tölthetne be a továbblépésben. Amennyiben lehetőség van az adóreform folytatására, az egyösszegű egészségügyi hozzájárulás fokozatos megszüntetését is célszerű újra napirendre tűzni.